

Tizenhat év Budapest alatt

Így tisztítják a csatornát

Csupán a kis kézilámpák sárgás fénye világít. A szennyes ár körülfogja a csizmákat, a víz hidegét érzi a test. Sejtlemes messzeségbe nyúlik az alagút, mint ha sehoh se lenne vége.

Ilyen a Boráros tér „lentről”.

A csatorna kis utcai zárólappjai, vagy

A lenti homályban kivehető a csepögő, nyirkos téglafal, a kis elemilámpa a gözölgő zöldesbarna árba világít. Évi 384 millió köbméter víz — amennyiben egyáltalán viznek nevezhetjük — folyik el ideleln. A Belgrád rakpart alatt ketten dolgoznak, és a gép. Bár a kézi munkát

sem. Fénol, cián, szulfátok mérgezik a levegőt. Régebben a padkán száraz lábba lehetett végigmenni, most itt is 70 centiméter mély a víz. Középen pedig némely szakaszon, például a Boráros téren, kétméteres.

— Tizenhat éve már, hogy itt dolgozunk, Budapest alatt. A fizetés se rossz, meg aztán, más világ ez, ideleln...

A kamera a hajszálrepedést is mutatja

Akad itt minden. A Szőlő utcai csatornaépítkezésnél *avarkori sirokát találunk*, harcosok és lovak csontvázát. Az iszapban felfedeztek már jeggyűrűt, aranyfogat is...

Igaz, hosszú az út, sokszor évek telnek el, amíg egy-egy tárgy a kusza labirintuson át a főgyűjtőbe jut, ahol esetleg megtalálják a tisztítók.

— A vállalat elegendő technikussal, mérnökkel rendelkezik — mondja Kovács Pál, a tisztítási csoport vezetője —, de kevés a szakmunkás. A javításra közműveseket tanítunk be. Pedig összetett munka ez. Hiszen itt egyaránt kell kubirolni, ácsolni és falat húzni. A tisztító célgépek kezeléséhez ugyancsak nagy szaktudás kell. Mert az embert egyre inkább a gép váltja fel.

— Ma már televízióval nézhetjük a lenti világot. Az első MK típusú televíziós csatornavizsgáló berendezést 1970-ben helyeztük üzembe. A kamerát csőrőlők húzzák a csatornában. E berendezést gépkocsiról vezéreljük. A kocsi van a monitor is, amelyről fényképfelvétel készíthető. A kamera látószöge 103 fokú, s a felvételeken még a hajszálrepedések is láthatók. Ez a berendezés a bűvárcsoport munkáját helyettesíti.

— A legújabb készülékünk *távírányítható*. A kamerák önjáróak, tehát mozgásukat is fentről, a kocsiból irányítják. A lehelyező szakember *állandó telefonösszeköttetést tarthat a központtal*. A gépkocsi berendezéséhez képmagnó is tartozik.

A csatorna bűzös, patkányjárta világában a munka észrevétlenül változott meg. Fent, a Belgrád rakpart forgatagában csupán a gépkocsikat látni.

Gömöri András

Bár a kézi munkát egyre inkább gép váltja fel, azért a tisztítómunkásokra még sokáig szükség lesz.

(Váhl Ottó felvétele)

a lejáratozat diszkrétan takaró hirdetőoszlopok sötét, ismeretlen zezugos rendszerbe vezetnek. Térképpel tájékozódnak itt azok is, akiknek munkahelyük a földalatti utak, körutak.

Apostoli Fensége rendelete és a 12 tisztítóember

A csatornák története szinte egyidős a nagyobb települések, városok történetével. Hazánkban Aquincumban találjuk az első csatornamaradványokat, amelyeket a rómaiak építettek. Fennmaradt még a Zsigmond és Mátyás palotája alatti vörös márvány szennyvízelvezető-rendszer. A török megszállás alatt ilyen vezeték nem készült: a városokban az utcán tornyosult a szemét, amit időnként behánytak a Dunába.

Elharapóztak a járványok, s ezért a bécsi udvar a magyar városokra is érvényes rendeletet adott ki. Az 1562., 1582. és 1625. években kiadott Infektiionsordnugok előírták az udvarok, utak szerdán és szombatonkénti seprését, és elrendelték, hogy az utcai árkokat és lefolyókat vízzel mossák ki. És megtiltották a szemét és hulladék utcai tárolását.

A XVIII. században a belső kerületekben megjelentek a föld alatti csatornák, előbb a csapadékvíz, később a szennyvíz elvezetésére.

A fejlesztést, új rendszerek építését és összekapcsolását a régiekkel József nádor is javasolta. „A Szabad Királyi Pest Város kebelében építendő föld alatti csatornákról” szóló rendeletét Ő Császári Királyi Apostoli Fensége 1847-ben adta ki. Az első csatornázási szabályrendelet „méltóság, hivatal és személyre való tekintet nélkül” kötelező érvényű.

Az 1800-as években Pest négy kerületében 12 csatornatisztító embert alkalmaztak, havi hatforintos bérrel. Budapest területén 1868-ban 80 kilométernyi csatorna húzódott. Most a főváros alatt 2361 kilométer hosszú csatornarendszer van. Ezek tisztítása a Fővárosi Csatornázási Művek feladata.

Csak dolgozunk

Fent bágyasztó hőség. Lent pincehideg, 15 fok. A csoport beöltözik. Fekete-fehér műbőr ruha; vászonzeke a lenti viselet. Kisebb tömeg nézi e furcsa divatot.

— Mit tetszenek forgatni? — kérdezi egy nénike. — Marslakók ezek — mondja egy kamasz.

— Csak dolgozunk — hangzik a válasza.

egyre inkább a gép váltja fel, azért a tisztítómunkásokra szükség lesz még sokáig. Balogh Zoltán és Dénes Károly egy méter mély, erős sodrású vízben végzi munkáját. A homályos boltívek alatt visszhangzik szavuk:

— Jó ez a gép, de tisztítani kell. A pallókból összeállított szerkezet mesteresen duzzasztja a csatornát, s így a gépet nyomáskülönbség hajtja, tehát önjáró. Maga előtt viszi az iszapot. Néha egy nap száz métert is megtesz. Régebben ezt a munkát csónakokban „hajózáva”, kézi erővel végeztük.

— A hajózás tíz éve szűnt meg, a pajzs jól helyettesíti a régi módszert. De azért nem veszélytelen a munka így, géppel